

Junker Christians forældre, hertug Frederik og hertuginde Anna, afbildet på den sarkofag, som hertugen fik lavet til Annas begravelse i Bordesholm Klosterkirke i 1514. Det er kun Anna, der er begravet der. Frederik ligger under et prægtigt gravmæle i Slesvig Domkirke.

Junker Christian - en fyrstesøns læreår

Junker Christian indførte reformationen - først i Haderslev og omegn og senere, da han var blevet kong Christian III, i hele Danmark. Hans ungdom rummer en del af forklaringen på, at han blev en trofast tilhænger af Martin Luther.

Af Anker Thygesen
vilstrupvej4@gmail.com

Christian blev født i 1503 som ældste søn af hertug Frederik og hans første hustru Anna af Brandenburg. Hertug Frederik var søn af kong Christian I, men da dennes ældste søn Hans blev konge, måtte Frederik "nøjes med" at blive hertug over halvdelen af Slesvig og Holsten, hvor han holdt hof på Gottorp Slot.

Da hertuginde Anna var død i 1514, giftede Frederik sig igen, denne gang med Sophie af Pommern, og Christian fik - foruden den søster han havde i forvejen - seks halvsøskende, bl.a. to brødre, som senere blev hertuger, Hans i Haderslev og Adolf på Gottorp.

Christian voksede op på Gottorp Slot under betegnelsen junker, som egentlig betyder en "ung herre". Det var ikke en formel titel, men på den tid blev den brugt om fyrstesønner, senere om adelsmænd. Han var ganske vist medlem af kongeslægten, men da han ikke havde nogen nærliggende udsigt til at blive konge, har man vel forestillet sig, at han ville få en fremtid som hertug.

Hans opdragelse og uddannelse er givetvis foregået sådan, som det var almindeligt for unge mænd med den slags fremtidsudsigter. Den har omfattet boglig skoling med et vist mål af kendskab til matematik og regnskaber, sprog, historie,

samfundsforhold og politik. Men man skulle også lære hofetikette, som blev opøvet ved at deltage i fester og andre events, og praktiske færdigheder såsom fægtning, skydning og ridning, som bl.a. kunne opnås og holdes ved lige ved at gå på jagt.

Da Christian var 14 år, udpegede hans far en tugtemester til at forestå hans videre uddannelse. Valget faldt på Wolfgang von Utenhof, en begavet ung adelsmand fra Sachsen. Han havde bl.a. uddannet sig ved universitetet i Wittenberg, hvor han tog en magistergrad i jura. Her har han dårligt kunnet undgå at modtage indtryk af den karismatiske Martin Luther, som var professor i Wittenberg - dog ikke i jura, men i teologi. I hvert fald viste von Utenhof sig senere som en støtte for protestanternes sag, og hertug Frederik må have været godt tilfreds med ham, for senere udnævnte han ham til sin egen kansler.

Som hofmester for Christian valgte hans far en holstensk adelsmand, Johann Rantzau, i hvis uddannelse militære færdigheder og hærledelse havde spillet den største rolle. Rantzau ledsagede i 1521 sin unge herre på en langvarig udlandsrejse - et almindeligt indslag i fornemme unge mænds uddannelse. Junker Christians dannelsesrejse gik til Tyskland, og han og Rantzau var bl.a. til stede ved rigsdagen i Worms, hvor de begge deltog i den ridderturnering, der var en del af arrangementet.

Mere varig betydning fik det dog, at de overværede, hvor frimodigt Martin Luther optrådte over for kejser Karl V og den store forsamling af både verdslige og kirkelige magthavere. Han nægtede at tilbagekalde sin kritik af den katolske kirke og især dens afladshandel og argumenterede mod anklagerne om kætteri.

Selv om rigsdagen dømte Luther fredløs, var både junker Christian og Johann Rantzau fra da af overbeviste tilhængere af ham og hans lære, så længe de levede.

FAKTA

I begyndelsen af 1500-tallet måtte mange vælge enten at holde fast ved den tilvante katolske kirke eller slutte sig til protestanterne. For junker Christian blev valget afgjort af en oplevelse, han havde som 18-årig.